

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 3712/2022
12.10.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић и Иване Рађеновић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., коју заступа пуномоћник Дејан Антељ, адвокат из ..., против туженог ББ из ..., кога заступа пуномоћник Гордана Јовановић, адвокат из ..., ради потпуног лишења родитељског права, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж2 171/21 од 23.08.2021. године, у седници одржаној 12.10.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж2 171/21 од 23.08.2021. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Сомбору П2 594/19 од 09.09.2020. године, ставом првим изреке потпуно је лишен родитељског права тужени у односу на његово малолетно дете ВВ, рођеног ...2009. године у ..., ЈМБГ ... Ставом другим изреке тужилца је ослобођена обавезе плаћања судске таксе. Наведена пресуда је исправљена решењем истог суда П2 594/19 од 29.10.2020. године, тако што је иза става другог изреке додат трећи став „свака странка сноси своје трошкове“, док је у преосталом делу првостепена пресуда остала неизмењена.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж2 171/21 од 23.08.2021. године, одбијена је жалба туженог и првостепена пресуда исправљена наведеним решењем потврђена.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је благовремено изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11 ... 18/20) и утврдио да ревизија туженог није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужила је са туженим живела у ванбрачној заједници 11 година, у којој је рођено заједничко детете ВВ, дана ...2009. године у ... Пре ванбрачне заједнице тужила и тужени су имали брачне заједнице из којих имају по двоје деце, при чему су тужилина деца након развода брака поверена баби по оцу, док су деца туженог поверена мајци. Заједница живота парничних странака престала је пре 4 године, тако што је тужила са дететом отишла у .., где и сада живи. Пресудом Основног суда у Лазаревцу П2 155/16 од 11.05.2017. године, тужили је поверено самостално вршење родитељског права над малолетним дететом и одређено да ће пребивалиште детета бити на адреси мајке, док је виђање детета са оцем уређено тако да се одвија сваки други викенд од петка поподне до недеље поподне при чему ће отац узимати дете у ... и водити га у своје домаћинство у ..., а мајка ће долазити по дете у ... и враћати га у Такође је одређено и учешће оца у издржавању малолетног детета месечно у износу од 5.000,00 динара. Тужила је засновала нову емотивну заједницу са садашњим ванбрачним партнером и у јуну 2019. године се породила и добила близанце, с тим што малолетни ВВ и даље живи са мајком и очухом у кући која је у сувласништву очуха и његове породице, која је четворособна, чиста и уредна, у којој ВВ има своју собу опремљену према својим потребама. Тужила је ванредно завршила ... школу, по занимању је ... али добија новчану социјалну помоћ, док њен ванбрачни партнер са братом ради на градској пијаци на закупљеној тезги где продају воће. Породица има месечне приходе довољне за просечан живот. Малолетни ВВ је здрав дечак уредног психофизичког развоја, ученик је петог разреда основне школе где постиже задовољавајући успех али му је потребна помоћ у савладавању градива из математике и енглеског језика, а прихваћен је у вршњачкој групи, воли да се дружи са вршњацима, ведар је и комуникативан. Емотивно је везан за мајку и адекватно прихваћен од стране очуха, а након рођења близанаца (брата и сестре) мајка га је укључила у активности око њих што оснажује његово осећање припадности породици. У току летњег распуста 2019. године, ВВ се након виђања са оцем пожалио мајци да не жели да одлази код оца, саопштавајући да га отац приморава да гледа порнографски материјал на ТВ-у, што му је непријатно, при чему је отац на вулгаран и ласциван начин коментарисао сцене, а такође се са дететом купао без одеће тражећи од детета да о томе не говори мајци. Једном приликом, када је случајно поцепео платно иконе, отац га је понижавао и тражио да у присуству свог друга ВВ стоји на кревету и моли се Богородици за опроштај. Након што је дете све ово испричало мајци, тужени је на њен позив одговорио да су они мушкарци и да је то нормално. По обраћању мајке Органу старатељства саветовано је да дете не одлази код оца према судској одлуци, али га је она ипак пустила у два наврата. По повратку кући, дете је било узнемирено и уплашено због чега га је одвела код дечијег психолога. Тада је психолог установила да дете мајци није испричало све непријатне доживљаје у које спада и кажњавање ударањем по глави, занемаривање дететових потреба за храном, примене метода застрашивања коришћењем вулгарних речи, кажњавање одласком у ћошак, затим више пута наговарање детета да од очевог пријатеља тражи новац на зајам, чега се дете стидело. Дете доживљава оца као веома нервозног и агресивног, има јак страх од могућег виђања са оцем и нових трауматских искустава. Код детета постоји повишена анксиозност, поремећај спавања, пад концентрације, повратна и наметљива присећања трауматских догађаја у току дана, пад расположења, повлачење у себе, страх и стрес због емоционалног разочарења код оца. Код детета су индиковани симптоми посттрауматског стресног поремећаја, па је неопходно обезбедити заштиту од нових траума и неадекватног понашања и бриге оца јер би реализација виђања под таквим

околностима штетила нормалном емоционалном односно целокупном развоју личности детета. Садржај дететових изјава и начин вербализације, његовог емоционалног стања и само присећање на догађаје указује да су тврдње малолетног детета аутентичне. Дете изражава осећање стида, узнемирености, повишене анксиозности због лоших искустава које је имао са оцем у току виђања. Због свега тога детету треба обезбедити безбедност, а то је мајка и учинила прекидом виђања детета са оцем. По предлогу стручног тима органа старатељства и вештака, оца треба потпуно лишити родитељског права због емоционалног и сексуалног злостављања детета. Није у интересу детета да у периоду док траје лишење родитељског права дете има чак и телефонске контакте са оцем пошто је такав контакт на дете штетно утицао и трауматизовао га. Родитељски капацитети туженог су озбиљно компромитовани постојећим хистеричним поремећајем у структури личности и код њега постоји склоност да на погрешан начин тумачи реална збивања и свој однос према детету, егоцентричан је и своје потребе ставља изнад потреба других људи, па и детета а односи са другима су у функцији задовољења његових егоцентричних потреба, посесиван је и са сталном потребом за пажњом и потврђивањем, емоционално је захтеван у односу на друге што ствара значај ризика да емоционално оптерећује дете које развојно није дорасло да одговара на овакву захтевност. Изразито је сензитиван на одбацивање и неиспуњење његових прохтева и тада може реаговати агресивно и неконтролисано, што је такође ризично за дете које ће с обзиром на узраст и облик личности испољавати послушност у вези превеликих или непримерених захтева да би избегло очеве круте и бурне реакције. Тужени је ниског прага толеранције, фрустрација, раздражљив је а крута особа нема капацитет да своје потребе стави у други план ради задовољавања потреба детета, нити да развија емпатију према детету, да буде флексибилан и прилагодљив. Дете аутентично не жели контакте са оцем јер су за њега непријатни и то не због мајчиних инструкција него због круте егоцентричне очеве личности, понашања које из њега проистиче, а дете дестабилише. Не постоји капацитет за виђање са оцем ни у контролисаним условима јер би та виђања била оптерећујућа за дете. Према мишљењу вештака врло је тешко да се постигне психотерапијска корекција у односу на структуру личности туженог и манифестовање оног што он чини у односу са другима, поготову са дететом. По мишљењу вештака мања је штета да дете прекине свој однос са оцем будући да га садржај тог односа узнемирава и угрожава и уколико би дете било склоњено из такве ситуације имало би више шанси да се развија и обликује своје потенцијале. Виђање детета са оцем у контролисаним условима би било од негативног утицаја на дете и за сада, док се неке околности не промене и евентуално делимично врати родитељско право туженом, дете не би требало да има било какав контакт са оцем. Вештаци су обавили разговор са дететом, психолошки га тестирали и нису нашли неке дубоке поделе и расцепе у дететовом функционисању. Тужени живи у селу ... код ... у својој кући, ... је по занимању и тренутно незапослен, прима социјалну помоћ и има здравствених проблема, нарочито због поступка који се води због чега се обраћао лекарима и добио терапију за смирење.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су правилно применили материјално право када су процењујући најбољи интерес малолетног детета туженог потпуно лишили родитељског права, налазећи да је физички кажњавао дете, страхом уређивао односе у породици, негативно утицао на дететов емоционални развој, терао га на гледање порнографских садржаја са вулгарним и непримереним коментарима, наводио дете на просјачење, што је све код

детета изазвало последице пада концентрације, поремећаја спавања, трауматска искуства, посттрауматски стресни поремећај, а што све ствара потребу да се дете убудуће заштити тиме што ће отац бити лишен родитељског права због емоционалног и сексуалног злостављања детета.

Према члану 3. став 1. Конвенције о правима детета (Закон о ратификацији конвенције Уједињених нација о правима детета „Службени лист СФРЈ“ - Међународни уговори број 15/90 и „Службени лист СРЈ“ – Међународни уговори број 4/96 и 2/97) у свим активностима које се тичу деце, без обзира на то да ли их предузимају јавне или приватне институције за социјалну заштиту, судови, административни органи или законодавна тела, најбољи интереси детета биће од првенственог значаја. Државе чланице се обавезују да детету обезбеде такву заштиту и бригу која је неопходна за његову добробит, узимајући у обзир права и обавезе његових родитеља, законитих старатеља или других појединаца који су правно одговорни за дете и преузимају у том циљу све потребне законодавне и административне мере (став 2.). Ова обавеза преузета је чланом 6. став 1. Породичног закона којим је прописано да је свако дужан да се руководи најбољим интересом детета у свим активностима које се тичу детета.

Према члану 81. став 1. Породичног закона (ПЗ), родитељ који злоупотребљава права или грубо занемарује дужности из садржине родитељског права може бити потпуно лишен родитељског права, при чему су у ставу другом и трећем наведени примери злоупотребе права из садржине родитељског права и грубог занемаривања дужности из садржине родитељског права. Родитељ грубо занемарује дужности из садржине родитељског права ако напусти дете, уопште се не стара о детету са којим живи, избегава да издржава дете или да одржава личне односе са дететом са којим не живи, односно ако спречава одржавање личних односа детета и родитеља са којим дете не живи, намерно и неоправдано избегава да створи услове за заједнички живот са дететом које се налази у установи социјалне заштите и на други начин грубо занемарује дужности из садржине родитељског права. Родитељ злоупотребљава права из садржине родитељског права ако физички, сексуално или емоционално злоставља дете, изабљује дете силећи га на претерани рад, или на рад који угрожава морал, здравље или образовање детета, односно на рад који је забрањен законом, подстиче дете на вршење кривичних дела, навикава дете на одавање рђавим склоностима и на други начин злоупотребљава права из садржине родитељског права.

Родитељско право изведено је из дужности родитеља и постоји само у мери која је потребна за заштиту личности, права и интереса детета (члан 67. ПЗ). У спору за заштиту права детета и спору за вршење односно лишење родитељског права суд је увек дужан да се руководи најбољим интересом детета и одлука суда о потпуном лишењу родитељског права мора бити заснована на оцени најбољег интереса детета да његов родитељ буде потпуно лишен родитељског права. Најбољи интерес детета је правни стандард који се процењује на основу низа објективних и субјективних околности, а између осталог подразумева и да се између детета и родитеља са којим не живи развије и негује однос заснован на љубави, поверењу, међусобном уважавању, привржености, узајамном помагању и поштовању личности и достојанства.

По налажењу Врховног касационог суда, правилно су нижестепени судови утврдили најбољи интерес малолетног детета проценом свих утврђених околности, па

чињеница на коју се наводима ревизије указује, да код детета тренутно не постоје дубоке поделе и расцеп у функционисању, не доводе у сумњу изнети закључак. Код утврђеног да су родитељски капацитети туженог озбиљно компромитовани, да је дете значајно психички дестабилисано контактирањем са оцем, а да је значајно напредовало на плану личне стабилности од када су виђања у прекиду, те да дете аутентично не жели контакте са оцем јер су за њега непријатни и аверзивни и да не постоји капацитет за виђањем са оцем ни у контролисаним условима, извесно је да одржавање личних односа неће дати прави резултат у конкретном случају. Зато посезање за тежом мером, као што је лишење родитељског права има своје оправдање јер посебна заштита малолетне деце подразумева обезбеђивање услова за правилан психофизички развој детета у здравој животној и породичној средини и предуслов је правилног одрастања. Најбољи интерес детета у конкретном случају, проверен је кроз мишљење стручног тима Органа старатељства и одговарајућих стручњака – вештака, па стављањем у однос пропорционалности понашања туженог – оца и заштиту интереса малолетног детета, нижестепени судови су правилно дали предност заштити интереса малолетног детета кроз правну последицу која се тиче лишења родитељског права. Ова мера нема трајни карактер, па будуће позитивне промене у понашању туженог (што јесте дужност родитеља), на коју могућност ревидент указује, могу довести до враћања родитељског права у законом предвиђеном поступку у каквом иначе и долази до лишења родитељског права. Супротно наводима ревизије, у конкретном случају се не ради о једном изолованом ициденту, већ о озбиљним разлозима злоупотребе из садржине родитељског права са утврђеним последицама и довољно разјашњеним околностима о најбољем интересу малолетног детета и неопходности заштите од нових траума и неадекватног понашања оца, које би штетило нормалном емоционалном односно целокупном развоју личности детета. Зато су неосновани наводи ревизије о погрешној примени материјалног права и указивање на другачије мишљење Центра за социјални рад у ..., јер су сва доказна средства, па и наведено мишљење била предмет правилне и детаљно образложене оцене нижестепених судова, као и предлог туженог за ангажовање стручне особе која би му помогла у фази вештачења, а разлоге за такву оцену прихвата и ревизијски суд.

На основу члана 414. став 1. ЗПП Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац,с.р.**

За тачност отправка
управитељ писарнице
Марина Антонић